

ایدئولوژی آموزش تعاون

از: مهندس محمد رضا عباسی

□ اشاره

تعلیم و تربیت (۱) به مثابه یک رویه تربیتی دارای فلسفه (۲) (نظری و عملی) مختص به خود است. فلسفه تعلیم و تربیت که در واقع بر معرفت‌شناسی آن دلالت دارد، وظیفه‌مند است درباره غایات و هدفهای (۳) نهایی تعلیم و تربیت اظهار نظر نماید و خطوط اساسی آن را تبیین کند.

تعلیم و تربیت بزرگسالان نیز که با عنوان "آموزش بزرگسالان" (۴) اشتهار یافته است، به منزله یک رویه تربیتی همیشه دارای یک فلسفه عملی بوده و دارای ایدئولوژی (۵) خاص خود می‌باشد. رهیافتهای ایدئولوژی آموزش بزرگسالان مبتنی بر "بایدها" و "نبایدهای" نظامی سیاسی - اجتماعی هر کشور است. بر همین اساس نیز از ایدئولوژی توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور ذی ربط متأثر خواهد بود. به عبارتی بهتر می‌توان بیان کرد که ایدئولوژی آموزش بزرگسالان با ایدئولوژی سیاسی حاکم بر هر جامعه سازگاری و پیوستگی تام دارد.

"آموزش تعاون" شاخه‌ای از آموزش بزرگسالان (۶) است و در وضعیت کنونی: ایدئولوژی آموزش تعاون با توجه به اهداف اخلاقی و جامعه‌گرایانه نهضت تعاونی که نشأت گرفته از فلسفه تعاون و ایدئولوژی سیاسی کشور است، در جامعه ما نمود عینی‌تر و واقعی‌تری به خود گرفته است. زیرا هنگامی که ایدئولوژی سیاسی کشور، اقتصاد تعاونی را یکی از سه محور اساسی اقتصاد خود برمی‌شمارد و از سویی آموزش تعاون به مثابه شعبه‌ای از آموزش بزرگسالان محسوب می‌شود، باید پذیرفت که آموزش تعاون از ایدئولوژی پویایی با خصیصه‌های منحصر به فردی چون انسان‌گرایی و کمال‌گرایی برخوردار است. امر مسلم آن است که شناخت زوایای آشکار و پنهان این ایدئولوژی برای تمامی تعاونگران بسیار الزامی است. زیرا آنان وظیفه دارند رفتار و کردار خود را در راستای نظریه‌ها، اهداف و خطوط ترسیمی این ایدئولوژی تنظیم کنند تا بر این اساس برای اجرای مسئولیت خود از توانمندیهای لازم بهره‌مند باشند.

□ ایدئولوژی آموزش تعاون

همانند ایدئولوژی آموزش بزرگسالان که از دیدگاهها و باورهای گوناگونی متأثر است، ایدئولوژی آموزش تعاون از دو دیدگاه اصلی و محوری تأثر می‌پذیرد. یکی اصول و فلسفه تعاون و دیگری ایدئولوژی توسعه اقتصادی - اجتماعی.

بدیهی است ایدئولوژی آموزش تعاون برای تعیین هدفها، برنامه‌ها و ابزارهای ایجاد تغییر و تحول در فرد و جامعه دارای اصول و مبانی ارزشی ویژه‌ای است. این

ایدئولوژی سیاسی جامعه مورد نظر آشنایی کامل داشته باشیم. این شناخت به ویژه برای برنامه‌ریزان، مدیران و مسئولان نظام آموزش تعاون کشور بسیار حیاتی است. به طور کلی درباره ایدئولوژی تعاون می‌توان گرایشهایی را - از ابعاد زوایای گوناگون برشمرد که به برخی از آنها مختصراً اشاره می‌شود.

ایدئولوژی آموزش تعاون پهنه جامعه را مدرسه‌ای قلمداد می‌کند که همه شهروندان آن قادر به یادگیری اصول و

ایدئولوژی دارای ابعاد علمی و عملی است و برای حل معضلات اجتماعی - اقتصادی کشور و حتی جهان (ملیتی و فراملیتی) دارای تدبیرهای ویژه خود می‌باشد. بر همین اساس است که در عرصه امروزیین تعلیم و تربیت بزرگسالان قد برافراشته است.

اگر بخواهیم ایدئولوژی آموزش تعاون را از زوایای گوناگون تحلیل کنیم تا نسبت به آن شناخت بیشتر و کاملتری عایدمان شود، ضروری است به فلسفه تعاون و

فلسفه تعاون هستند. آنان ذاتاً تعاون گرا هستند و در فرایند توسعه آن علاقه دارند و می‌خواهند مشارکت کنند. به دیگر سخن این ایدئولوژی همه مردم را فی‌الذات با خود همکاری می‌خواهد. بنابراین از دیدگاه ایدئولوژی آموزش تعاون تمامی مردم جامعه آموزش‌پذیر هستند و کل جامعه نیز مدرسه تعاون است. پس ضرورت دارد همه شهروندان جامعه اعم از خردسال و بزرگسال، زن و مرد، شهری و روستایی تشویق شوند تا در این شرکت ثبت نام کنند و روحیه تعاون خود را شکوفا سازند. زیرا روح تعاون از سوی پروردگار هستی بخش با نهاد انسان عجین و سرشته شده است.

ایدئولوژی آموزش تعاون در فرآیند اجتماعی کردن مردم، با "وحدت فرد" مبارزه می‌کند و بر "وحدت اجتماعی" تأکید می‌ورزد و همواره به تعاونگران گوشزد می‌کند که باید احساس و عواطف مردم را برای اجتماعی زیستن زنده و پویا نگه داشت.

ایدئولوژی آموزش تعاون گرچه عامه مردم را "گروه هدف" (۷) خویش می‌داند اما خود را برابر تعاونگران و تشکلهای تعاونی بسیار مسئول و حساس‌تر می‌داند. ایدئولوژی آموزش تعاون به آموزش تعاونگران از بالاترین لایه هرم مدیریتی بخش تعاون تا پائین‌ترین سطوح شهروند این جامعه با نگاه تیزبینانه آموزش "مادام العمر" (۸) می‌نگرد. یعنی همه تعاونگران برای پیروزی در عرصه رقابت با سایر بخشهای اقتصادی و غلبه بر مشکلات همواره نیازمند آموزش تعاون هستند.

ساز، یعنی جوانان و نوجوانان بسیار حیاتی است. از این رو، اگر ایدئولوژی سیاسی جامعه بخواهد در انجام رسالت خود گامهایی استوار و راستین بردارد، باید بر بالهای ایدئولوژی آموزش تعاون سوار شود. زیرا این ایدئولوژی اساس خود را بر "تأمین رفاه برای همه" استوار ساخته است. بر این باور، هدف ایدئولوژی آموزش تعاون آن است که جوانان را به عنوان رهبران فردای نهضت تعاونی به شیوه‌ای منطقی و اصولی تربیت نماید.

جامعه تضعیف و متزلزل خواهد شد. ایدئولوژی آموزش تعاون، حامل آموزشهای مهارتی نیز هست. مهارت (۹) در اقتصاد یکی از رویکردهایی است که ایدئولوژی آموزش تعاون بر آن اصرار می‌ورزد. یعنی ایجاد و تقویت مهارت را برای ارتقای رفاه مردم، صلح و تفاهم، حل و مسایل فرد و جامعه، شیوه‌های بهتر زیستن، بهره‌وری و... یک وظیفه اساسی خود برمی‌شمارد و راه‌های سودمندی در اختیار مردم می‌گذارد. به بیانی دیگر، ایدئولوژی آموزش تعاون بر آن است که به مردم بیاموزد، چگونه می‌توانند بهتر زندگی کنند؟ چگونه رفتار و کردار خود را تنظیم کنند که زندگی اجتماعی - اقتصادی عدالتخواهانه‌ای داشته باشند؟

ایدئولوژی آموزش تعاون یک جنبه قوی و اساسی دیگر دارد و آن ایجاد شرایط مناسب برای پیدایی و یا تقویت "برابری" است. این ایدئولوژی بر آن است که با از بین بردن نابرابریهای اجتماعی - اقتصادی امکان رشد را برای همه شهروندان جامعه مهیا سازد. ایدئولوژی آموزش تعاون بشارت می‌دهد که همه مردم - با هرگونه تفاوت‌های نژادی، ملیتی، جنسیت، فرهنگی

هدف ایدئولوژی آموزش تعاون تربیت تعاونگرانی است که هر یک ایده‌پردازان مؤثر و مؤمن برای فلسفه تعاون باشند. ایده‌پردازانی که شعار نمی‌دهند، بلکه آماده‌اند از هرگونه فداکاری جهت موفقیت و همه‌گیری نهضت تعاون و بیداری مردم برای پیوستن به آن کوتاهی نکنند. این گروه آگاه است چنانچه به این امر همت نگمارد، به ازای هر فردی که از یک تعاونی استعفاء می‌دهد و یا در انجام وظایف خود قصور می‌ورزد، نهضت تعاونی از مسیر پویایی باز می‌ایستد و روحیه تعاون در

و.... برابر و یکسان هستند. در سرزمین تعاون همه یک رای دارند و همه باهم شریک هستند.

ایدئولوژی آموزش تعاون وظیفه خود می‌داند که این شعار اساسی فلسفه تعاون یعنی برابری در رای و سرمایه را به گوش همه برساند و به آنان آموزش دهد تا به نهضت تعاون گرایش پیدا کنند و به وادی تعاون علاقه‌مندانه وارد شوند.

ایدئولوژی آموزش تعاون بر صلح و دوستی تأکید فراوان دارد، زیرا فلسفه تعاون بر بهبود زندگی مادی و معنوی توده‌های مستضعف پای می‌فشارد.

در عصر امروز، برای یاری رساندن به توده آسیدپذیر و محروم جامعه آرمانهای سیاسی متفاوتی فعال و نیمه فعالند، اما ایدئولوژی آموزش تعاون، چگونگی رهایی از دام فقر و تنگدستی را به مردم محروم می‌آموزد، همانند گروه پیشگامان راجدیل که آموزش را به مثابه یک اصل اساسی تعاونی خود برگزیدند. هنوز هم در دنیای حاضر، تعاون باید به ایدئولوژی آموزش آراسته گردد تا بُعد "رهایی بخشی" آن هویدا باشد. بنابراین ایدئولوژی آموزش تعاون با ایدئولوژی عدالت اجتماعی پیوسته است این ایدئولوژی از طریق آموزش اصول صحیح زندگی، موجب ورود مردم به قلمرو عدل و قسط می‌گردد. بنابراین از گروه فقرا می‌کاهد از همین رو است که ایدئولوژی آموزش تعاونی در واقع ایدئولوژی تقویت و گسترش عدالت اجتماعی و اقتصادی محسوب می‌گردد. اگر ایدئولوژی سیاسی حاکم بر جامعه‌ای ریشه کنی فقر را در سرلوحه برنامه‌های خود داشته باشد، ایدئولوژی آموزش تعاون مناسبترین یار و مددکار وی خواهد بود.

ایدئولوژی آموزش تعاون، ستیز با انزواطلبی و بیگانگی از جامعه را هدف راستین خود می‌انگارد. در واقع در جریان

تحولات روانی - زیستی که ناشی از روابط ناهنجار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه است - گروهی از مردم جامعه بنا به هر دلیلی که تصور شود، گوشه انزوا را ترجیح می‌دهند و به تدریج به آن نیز خو می‌کنند. اینان ممکن است روابط اجتماعی خود را بیش از حد کاهش دهند و خویش در قفس «تنهایی» و «بیگانگی» محبوس سازند. این امر که یکی از ارمغانهای عصر کنونی، یعنی عصر صنعت است، بیشتر به چشم می‌خورد. ایدئولوژی آموزش تعاون، تعاونگران و مربیان تعاونی را ملزم می‌سازد با این گروه از تنهاییان جامعه ارتباطی ظریف و هوشمند برپا کنند و آنان را بشارت دهند که در قلمرو تعاون زندگی زیبا و هدفمند است. در گستره تعاون، همه صادق و صمیمی هستند، همه در غم و شادی یکدیگر شریکند و همه با هم روح وحدت سر می‌دهند. به دیگر سخن، ایدئولوژی آموزش تعاون بر وحدت اجتماعی اصرار فراوان دارد. این ایدئولوژی رسالت خود را در آموزش فرد برای چگونگی زندگی کردن با جامعه می‌داند.

ایدئولوژی آموزش تعاون در فرآیند ایدئولوژی آموزش تعاون این هدف را در دستور کار خود دارد که می‌بایست یکایک افراد جامعه را به تفکر درباره ارزشهای والای زندگی اجتماعی ترغیب سازد. این رویکرد به ویژه برای نسل آینده ساز، یعنی جوانان و نوجوانان بسیار حیاتی است. از این رو، اگر ایدئولوژی سیاسی جامعه بخواهد در انجام رسالت خود گامهایی استوار و راستین بردارد، باید بر بالهای ایدئولوژی آموزش تعاون سوار شود. زیرا این ایدئولوژی اساس خود را بر "تأمین رفاه برای همه" استوار ساخته است.

اجتماعی کردن مردم، با "وحدت فرد" مبارزه می‌کند و بر "وحدت اجتماعی" تأکید می‌ورزد و همواره به تعاونگران گوشزد می‌کند که باید احساس و عواطف مردم را برای اجتماعی زیستن زنده و پویا نگه داشت.

ایدئولوژی آموزش تعاون در ضمیر خود "دموکراسی" را پرورده است و می‌کوشد این گوهر تابناک رشد فرد و جامعه را که برخاسته از فلسفه تعاون است به مردم و اجتماع (خانواده، آموزشگاه، کارخانه، سازمان و مؤسسه و) هدیه کند.

به بیان بهتر، ایدئولوژی آموزش تعاون بر آن است از طریق آموزش، روح دموکراسی و آزاد منشی را در مردم بیدار و تقویت سازد. این ایدئولوژی صرفاً یک تقویت کننده بدون هدف برای دموکراسی نیست، بلکه هدف آن ایجاد یک جو و زمینه مساعد برای همکاری و تعاونی انسانها است. پس ایدئولوژی آموزش تعاون ترغیب کننده و بشارت دهنده "همیاری" است. بر این باور است که آموزش تعاون قادر می‌گردد، پیوند محکمی با فلسفه تعاون داشته باشد.

ایدئولوژی آموزش تعاون صرفاً به انتقال اطلاعات و آموزش سواد تعاونی به مردم اکتفاء نمی‌کند، این ایدئولوژی به آموزش به منزله یک رهیافت مؤثر برای ایجاد تغییر در فرد و جامعه می‌نگرد. انتقال اطلاعات صرفاً محمل و وسیله‌ای است تا فرد و جامعه بر مبنای اطلاعات داده شده به شیوه‌ای جدید برای زندگی دست یازند.

برای این کار نیز آنان را تشویق و ترغیب می‌سازد که دیدگاه و آرمانهای خویش را به سود پیوستن به نهضت تعاون تغییر دهند و از این راه به سوی کمال و تعالی حرکت کنند. در واقع ایدئولوژی آموزش تعاون بر آن است که بذر پندار و کردار تعاونی را در پندار و کردار یکایک

ایدئولوژی آموزش تعاون به‌جامعه را مدرسه‌ای قلمداد می‌کند که همه شهر وندان آن قادر به یادگیری اصول و فلسفه تعاون هستند. آنان ذاتاً تعاون‌گرا هستند و در فرایند توسعه آن علاقه دارند و می‌خواهند مشارکت کنند. به دیگر سخن این ایدئولوژی همه مردم را فی‌الذات تعاون‌گران بالقوه‌ای می‌انگار د که باید به آنان فعلیت بخشید. بنابراین از دیدگاه ایدئولوژی آموزش تعاون تمامی مردم جامعه آموزش‌پذیر هستند و کل جامعه نیز "مدرسه تعاون" است. پس ضرورت دارد همه شهر وندان جامعه اعم از خردسال و بزرگسال، زن و مرد، شهری و روستایی تشویق شوند تا در این شرکت ثبت نام کنند و روحیه تعاون خود را شکوفا سازند. زیرا "روح تعاون" از سوی پروردگار هستی بخش با نهاد انسان عجین و سرشته شده است.

شهر وندان اعم از زن و مرد و پیر و جوان بیافشاند. این ایدئولوژی معتقد است که باید زخمهای ناشی شده از محرومیت‌های اقتصادی - اجتماعی بر پیکر مردم را پانسمان کرد.

مطالبی که بیان شد، اشاراتی مختصر به گرایشهای ایدئولوژیکی آموزش تعاون بود. بر این باور اگر فلسفه نهضت تعاون بخواید در کشور ما به اصول و ریشه‌های اصیل خود پای بند و استوار باشد و این اصول آرمانی را در جامعه رشد و گسترش دهد، در مردم گرایش مثبت به تعاونیها ایجاد کند و نیز به آرمانهای جامعه نزدیک شود، ناچار است از یک ایدئولوژی مطمئن، منسجم و مستحکم به عنوان عصای دست بهره جوید و این ایدئولوژی در واقع مجموعه گرایشهایی است که برشمرده شد. از این رو، آموزش تعاون باید یک رویکرد ایدئولوژیکی باشد که دارای ساختار و محتوای عدالتخواهانه است.

برخی تعاون‌گران گرچه ایدئولوژی را می‌پذیرند، اما در واقع نمی‌توانند یا نمی‌دانند که چگونه آن را به کار گیرند. همین جا مرز بین توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی در سرزمین تعاون خود را می‌نمایند. ایدئولوژی آموزش یقیناً محملی برای توسعه، جامعه و نیز جامعه عمل پوشاندن به اهداف و فلسفه تعاون است. برای نیل به این امر مهم، ایدئولوژی تعاون علاوه بر آن که بر فلسفه تعاون تکیه می‌کند، باید ایدئولوژیکی بخش تعاون کشور به آن اعتقاد داشته باشند و نیز توانایی عمل به آن را دقیقاً دارا باشند.

محبوب می‌شوند. زمانی سوادآموزی را صرفاً آموزش بزرگسالان می‌پنداشتند. این در حالی است که سوادآموزی تنها یکی از جنبه‌های آموزش بزرگسالان خواهد بود.

7: Target group

8: Life Long Education

9: Skill

منابع

- شکوهی، غلامحسین، "مبانی و اصول آموزش و پرورش". انتشارات آستان قدس رضوی. تهران ۱۳۷۲

- سیلور، گاسن و دیگران. "برنامه ریزی درسی برای یادگیری بهتر". مترجم: دکتر غلامرضا خوبی نژاد انتشارات آستان قدس رضوی.

تهران. ۱۳۷۲

- بولا، ه.س. "روند تحولات و مایل آموزش بزرگسالان در جهان". مترجم: دکتر سیمین دخت جهان پناه. انتشارات کمبسیون ملی یونسکو در ایران. تهران ۱۳۷۳

- ابراهیم زاده، عیسی، "آموزش بزرگسالان". انتشارات دانشگاه پیام نور. تهران ۱۳۷۱

- سازمان مرکزی تعاون کشور. "تعاون و تعلیم تربیت". نشریه شماره ۹۴. آبانماه ۱۳۵۲. تهران

- بهراسی، ایرج. "اصول شرکتهای تعاونی". انتشارات دانشگاه ملی ایران. تهران ۱۳۵۵

- سازمان مرکزی تعاون کشور. "راهنمایهای عملی برای آموزش تعاون". جلد اول، نشریه شماره ۱۱۲. تهران ۱۳۵۶

پانویسها

1: Education

۲- فلسفه مجموعه‌ای از اعتقادات، مفاهیم و اصول تأثیر گذار است. فلسفه در واقع بر زمینه‌های معرفتی استوار است و درباره ساخت عقلی و مبانی فکری هر مکتب یا رویه علمی و اجتماعی می‌اندیشد.

3: Aims and Goals

4: Adult Education

۵- ایدئولوژی مجموعه هدفها و برنامه‌هایی است که نشت گرفته از عقاید معرفتی و اخلاقی در جنبه‌های انسان و جامعه است. ایدئولوژی در برگزیده هدفها و برنامه‌های تشکیل دهنده رویه‌ها و حرکت‌های اجتماعی هر جامعه است و مجموعه‌ای از باورها و نیابدها است.

ایدئولوژی و فلسفه دو عنصر هم‌پوسته هر مکتب، حرکت یا رویه اجتماعی است. گرچه ایدئولوژی معنای کم عمق‌تری نسبت به فلسفه دارد. اما گستره آن بسیار وسیع‌تر از فلسفه است. با این وجود تفاوت و تشخیص مرز بین آنها بسیار ظریف و حساس می‌باشد.

۶- گروهی از برنامه‌های آموزشی مانند: آموزش حرفه‌ای، آموزش فنی، آموزش تعاون، آموزش بهداشت، سوادآموزی و... در واقع جنبه‌هایی از آموزش بزرگسالان